

УДК 368:332.6

Соколова Н.М., канд. екон. наук

ЕКОЛОГІЧНЕ СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ ЕКОЛОГО – ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЄЮ ВИРОБНИЦТВА

Анотація. У статті окреслено сутнісно-змістовну основу екологічного страхування з позиції формування та розвитку системи екологізації виробництва у контексті екосистемного управління. Охарактеризовано визначальну роль екологічного страхування.

Об'єкт дослідження – екологічне страхування в системі еколоого-економічного управління.

Мета роботи – аналіз існуючих підходів до трактування дефініції «екологічне страхування», уточнення його змісту, визначення характерних ознак притаманних цьому виду страхування, а також організації страхової діяльності як фактору екологізації виробництва.

Методи дослідження – аналітичний.

Ключові слова: екологічне страхування, навколишнє середовище, еколоого-економічне управління, екологізація виробництва.

UDC 368:332.6

Sokolova N., Cand. Eng. Sci. (Ph.D.)

ENVIRONMENTAL INSURANCE IN THE SYSTEM OF ECOLOGICAL- ECONOMIC MANAGEMENT OF ECOLOGIZATION THE PRODUCTION.

Abstract. The article outlines essentially-meaningful basis of environmental insurance from a position of formation and development of system ecologization the production in the context of ecosystem management. Characterized crucial role of environmental insurance.

Object of study - environmental insurance in the system of ecological-economic management.

Purpose - analysis of existing approaches to the interpretation of the definition of "ecological insurance", clarification of its meaning, definition of characteristic features inherent to this type of insurance and also organization of insurance activity as a factor of ecologization production.

Methods - analytical.

Keywords: environmental insurance, environmental, ecological - economic management, ecologization production.

УДК 368: 332.6

Соколова Н.Н., канд. екон. наук

ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ЭКОЛОГИЗАЦИЕЙ ПРОИЗВОДСТВА

Аннотация. В статье обозначены сущностно-содержательную основу экологического страхования с позиции формирования и развития системы экологизации производства в контексте экосистемного управления. Охарактеризована определяющая роль экологического страхования.

Объект исследования - экологическое страхование в системе эколого-экономического управления.

Цель работы - анализ существующих подходов к трактовке дефиниции «экологическое страхование», уточнения его содержания, определение характерных черт, присущих этому виду страхования, а также организации страховой деятельности как фактора экологизации

производства.

Методы исследования - аналитический.

Ключевые слова: экологическое страхование, окружающая среда, эколого-экономическое управление, экологизация производства.

Постановка проблеми

Сучасний стан розвитку суспільних відносин з постійно зростаючим антропогенним впливом на навколишнє природне середовище вимагає зміни відношення людства до процесів виробництва та споживання товарів. Якщо раніше в основу будь-яких дій людини ставилися економічні пріоритети, то сьогодні на перший план виходять екологічні цілі. Іншими словами, на нинішньому етапі розвитку виробництва кожне рішення щодо освоєння нових або модернізації старих виробництв необхідно оцінювати з позиції зменшення негативного впливу на довкілля.

Такий підхід називають екологізацією виробництва. Таким чином, екологізація – це зменшення інтегрального екодеструктивного впливу процесів виробництва та споживання товарів у розрахунку на одиницю сукупного суспільного продукту. Екологізація є більш широким поняттям ніж природоохоронна діяльність, оскільки її ціллю є не охорона природного середовища, а запобігання його пошкодженню через вилучення з виробництва і споживання природо-небезпечних товарів. Екологізація не є синонімом „охорони природи”, оскільки вона спрямована на екологічне вдосконалення, тобто зниження потреби в охороні природи, через зменшення екодеструктивного впливу.

Процеси екодеструктивного впливу групуються за п'ятьма напрямками:

- забруднення (хімічне, шумове, електромагнітне, теплове, радіаційне, біологічне та ін.);
- порушення ландшафтів (риття котлованів, каналів, оранка ґрунтів, формування відвалів, зміна русел рік, осушення боліт, затоплення територій);
- прямий вплив на організм людини (виробничий травматизм, професійні захворювання, підвищення радіаційного фону);
- вплив на характеристики людини як

Formulation of the problem

The current state of social relations with every time increasing anthropogenic impacts on the environment requires changes in attitude of humanity to the processes of production and consumption of goods. Previously in the foundation of any human actions were economic priorities and now to the fore are coming environmental goals. In other words, at this stage of the development of production each decision on the development of new or upgrading old manufactures should be evaluated from the position of reducing negative environmental impact.

Such approach is called ecologization of production. Thus, ecologization - is a reduce of integral eco destructive impact of production processes and consumption of goods in counting per unit of gross national product. Ecologization is more broad concept than environmental protection because its goal is not the environmental protection but the prevention of its damage through exclusion from production and consumption of natural and dangerous goods. Ecologization is not synonymous with " a nature protection" because it is aimed at environmental improvements that is to say the decrease of need for conservation of nature onservation, by reducing of natural and dangerous influence.

Process of eco destructive effect are grouped into five areas:

- Pollution (chemical, noise, electromagnetic, thermal, radiation, biological, etc.)
- Violation landscapes (digging ditches, canals, plowed lands, forming heaps, change channels of rivers, draining swamps, flooded territories);
- A direct effect on the human body (industrial injuries, occupational diseases, increasing of background radiation);

особистості (конвеєрне виробництво, інтенсифікація розумової діяльності);
- прямий негативний вплив на тварин і рослин (їх загибель від транспорту, затоплення і осушення земель та забруднення водойм).

Тому екологізація повинна бути спрямована на зменшення забруднення природного середовища, порушення ландшафтів, негативного впливу на людину, тваринний та рослинний світ.

Для успішного практичного вирішення забезпечення умов екологічно стійкого соціально-економічного розвитку галузей і регіонів необхідно розширення і збагачення використовуваних засобів регулювання на основі розробки і впровадження нових елементів та інструментарію, в тому числі природоохоронного регулювання. Одним з найбільш ефективних, сучасних інструментів системи екологічної безпеки та економіко-екологічного контролю повинні стати екологічне страхування, екологічний аудит і екологічний облік [1].

Перспективним моментом екологізації виробництва є організація екологічного страхування. На жаль, страхування екологічних ризиків в даний час не отримало належного поширення. Страхові правовідносини в нашій країні здійснюються на підставі Типового подання про порядок добровільного страхування, яке недостатньо доопрацьовано і має значні недоліки. Але головна причина полягає не в цьому, а в необов'язковому характері екологічного страхування. В цій ситуації, з огляду на громадянську неактивність юридичних і фізичних осіб, які постраждали від антропогенного впливу, підприємства-забруднювача не хочуть страхувати екологічні ризики, тому що ймовірність пред'явлення позовів про відшкодування шкоди майже нульова. Крім того, через не підготовку потенційних страхувальників, страхові компанії не зацікавлені здійснювати активну діяльність в сфері екологічного страхування. Змінити існуючий стан, змусити працювати систему страхування екологічних ризиків дозволить прийняття законодавчих актів про обов'язкове екологічне страхування.

- The impact on the characteristics of human beings (assembly-line production, intensification of intellectual activity);
- A direct negative impact on plants and animals (their deaths from transport and land drainage flooding and water pollution).

Therefore ecologization should be aimed at reducing environmental pollution, violation of landscapes, negative effects on human, animal and plant life.

For the successful practical solution ensuring conditions of stable socio-economic development sectors and regions it's necessary to expand and enrich used means of regulation based on the development and introduction of new items and tools, including environmental regulation. One of the most effective and modern tools of environmental safety, economic and environmental controls should be environmental insurance, environmental audits and environmental accounting. [1]

Perspective aspect of ecologization production is the environmental insurance organization. Unfortunately, now insurance of environmental risks did not receive proper distribution. In our country insurance relations are making based on typical application about the procedure of voluntary insurance, which is not completed and has significant disadvantages. But the main reason lies not in it but in optional nature of environmental insurance. In this situation, in view of the civil inactivity legal and natural persons who affected by human influence, companies-polluters do not want to insure environmental risks, so that the probability of presentation of claims for damages almost zero. In addition, because of no training potential policyholders, insurance companies are not interested in making active actions in the field of environmental insurance. Change existing condition, to make insurance system of environmental risks work, will legislate mandatory of environmental insurance. Insurance of environmental risks can also be used in industry, for that enterprises must insure risks which carry wastewater discharges into

Страховання екологічних ризиків може також знайти застосування в промисловості, для цього підприємства повинні страхувати ризики, які здійснюють скиди стічних вод в річки [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Важливим важелем економічного стимулювання природоохоронних витрат є здійснення обов'язкового й добровільного державного та інших видів страхування громадян та їхнього майна і доходів підприємств на випадок шкоди, завданої внаслідок забруднення навколишнього середовища та погіршення якості природних ресурсів. Це визначено в законі України "Про охорону навколишнього природного середовища". Однак порядок і положення про екологічне страхування законодавством не визначені [3].

Питання запровадження та забезпечення функціонування екологічного страхування є доволі актуальними. Саме тому існує необхідність комплексного дослідження питань, пов'язаних із діяльністю цього інструментарію. У роботах С.В. Макара, Г.А. Моткіна, О.М. Віленчука, Р.Т. Давидової та ряду інших авторів значна увага приділяється обґрунтуванню необхідності запровадження та формуванню основних принципів екологічного страхування. В той же час значна кількість питань, пов'язаних з практикою екологічного страхування не висвітлених в науковій літературі вимагає подальшого дослідження.

Постановка завдання

В якості мети цієї статті аналіз існуючих підходів до трактування дефініції «екологічне страхування», уточнення його змісту, визначення характерних ознак притаманних цьому виду страхування, а також організації страхової діяльності як фактору екологізації виробництва.

Виклад основного матеріалу

Головне завдання екологічного страхування — компенсація страхувальникам збитків, що виникають унаслідок випадкового забруднення навколишнього природного середовища, додаткове фінансове забезпечення екологічної

rivers [2].

Analysis of recent research and publications.

An important lever of economic promotion of environmental costs is the implementation of mandatory and voluntary public insurance and other types of citizens insurance, their property and business income in the event of damage caused by pollution of the environment and deterioration a quality of natural resources. This is defined in the law of Ukraine "About Environmental Protection". However, the procedure and provisions on environmental insurance law are not defined [3].

The question of the introduction and operation of environmental insurance is quite relevant. That is why there is a need for a comprehensive study of issues related to the activities of this tool. In the works of S.V. Makara, G.A. Motkina, O.M. Vilenchuka, R.T. Davidovoj and other several authors much attention is paid on the need of introduction and formation of the basic principles of environmental insurance. At the same time, a significant number of issues related with the practice of ecological insurance that are not covered in the scientific literature, requires further investigation.

Setting objectives

As the purpose of this article is the analysis of existing approaches to the interpretation of the definition of "ecological insurance", elaboration its meaning, definition of characteristic features inherent to this type of insurance and also organization of insurance activity as a factor of ecologization production.

Presenting of the main material

The main objective of environmental insurance - a compensation for insured losses arising from accidental contamination of the environment, the additional financial support for environmental safety in

безпеки при додержанні інтересів усіх сторін договору, зменшення платежів за забруднення.

Екологічне страхування створює взаємну економічну зацікавленість страхувальників і страхових організацій у зниженні ризику забруднення навколишнього природного середовища. Страхувальник зацікавлений у підвищенні своєї екологічної безпеки й тому, що з підвищенням імовірності аварій зростають ставки страхових внесків. Крім того, у вигляді заохочення безаварійності страхувальник одержує низку економічних пільг — пільгові умови подовження страхового договору, залучення додаткових ресурсів із фонду превентивних заходів страхувальника на проведення природоохоронних чи запобіжних заходів.

У міжнародній практиці страховий ризик визначається як явище, здатне спричинити певні втрати, яких можна уникнути за рахунок купівлі страхового полісу. До сфери екологічного страхування належить страхування ризику понаднормативних викидів і скидів шкідливих речовин, екологічних збитків унаслідок екологічних катастроф, екологічне страхування нових технологій тощо. В обов'язковому й добровільному страхуванні екологічних ризиків використовують кілька видів страхових договорів та полісів. У разі страхування відповідальності за фізичні й майнові шкоди третій особі, як цього вимагає законодавство у сфері поводження з твердими відходами, застосовують два основні поліси:

- поліс страхування всебічної генеральної відповідальності за шкоду навколишньому середовищу;
- поліс страхування відповідальності за шкоду навколишньому середовищу.

З погляду страхового покриття є дві форми полісів:

- на основі претензій;
- на основі екологічних ситуацій, що склалися.

Для введення державного обов'язкового екологічного страхування (на відміну від добровільного) в Україні слід прийняти відповідний закон, у якому б визначалися як провідна страхова компанія (компанії), так і порядок утворення й функціонування

maintaining the interests of all sides of the agreement, reduction payments for pollution.

Environmental insurance creates mutual economic interest of insurers and insurance organizations in reducing the risk of environmental pollution. Insurer is interested in improving environmental safety also because of the increasing of probability of accidents are increasing rate of insurance contributions. In addition, as a failsafe the insurer receives a number of economic benefits – reduced extension of terms of the insurance contract, additional resources from the fund preventive measures for conduct environmental and safety events.

In international practice the insurance risk is defined as a phenomenon that can cause some losses which can be avoided by buying an insurance policy. The scope of environmental insurance includes the insurance risk of abnormal emissions and discharges of hazardous substances, environmental damage due to environmental disasters, environmental insurance of new technologies etc. Compulsory and voluntary insurance of environmental risks use several kinds of insurance contracts and policies. In the case of liability insurance for physical and property damage to the third person, as it is required by legislation on solid waste management, are used two main policies:

- Insurance policy of comprehensive general liability for damage of the environment;
- Insurance policy for damage of the environment.

In terms of coverage, there are two forms of policies:

- Based on claims;
- Based on environmental situations that happened.

To enter the state compulsory environmental insurance in Ukraine (rather than voluntary) should adopt a law, which would be defined the leading insurance company (companies) and the order of formation and functioning of state environmental insurance fund.

державного екологічного страхового фонду.

Порядок добровільного корпоративного екологічного страхування визначається відповідними договорами, правилами й нормами цивільного законодавства. В Україні для введення добровільного екологічного страхування потрібно прийняти Типове положення про порядок екологічного страхування, яке б вводилося в дію розпорядженням уряду держави на підставі Типового положення страхові організації розробляють свої Правила з добровільного екологічного страхування. Доцільно в цих правилах передбачити положення щодо страхового екологічного аудиту, який дає змогу розв'язувати завдання визначення параметрів об'єктів страхового поля (оцінювати ступінь екологічної небезпеки підприємств і виробництв, розмір можливих збитків і тарифних ставок страхових внесків).

Страхова організація з екологічного страхування надає страховий захист цивільної майнової відповідальності страхувальникам за шкоду, завдану третім особам унаслідок раптового, неупередженого й неочікуваного забруднення навколишнього природного середовища. Страхувальниками виступають корпорації, підприємства всіх форм власності, які є юридичними особами [4].

В основі ранжування підприємств за ступенем їх екологічної небезпеки лежать оцінки ймовірності страхового ризику забруднення навколишнього середовища і потенційного економічного збитку, що завдається забрудненням.

Страховий ризик - певна подія, у разі настання якої проводиться страхування, тобто в даному випадку це можливість пред'явлення до страхувальника майнових претензій за заподіяну їм екологічний збиток. На основі величини економічного збитку від аварійного забруднення середовища підприємства поділяють на три групи.

Група "А" - особливо небезпечні - підприємства з імовірністю аварій на рівні 0,09. Вони повинні підлягати обов'язковому страхуванню.

Група "Б" - небезпечні - з імовірністю аварій на рівні 0,085. Рішення по їх обов'язковому страхуванню приймають регіональні

The order of voluntary corporate environmental insurance is defined by the relevant treaties, regulations and rules of civil law. In Ukraine, for the introduction of voluntary environmental insurance must accept model clause about order of environmental insurance, which would be enforced by government order.

Based on model clause insurance companies design their rules of voluntary environmental insurance. It is advisable in these rules to make provision of insurance environmental audit, which enables to solve the problem of determining parameters of objects insurance field (assess the environmental hazard of companies and industries, the size of potential losses in tariff rates and insurance premiums).

Insurance company of environmental insurance provides insurance protection of civil property liability insurers for damage caused to third side as a result of sudden, unexpected and impartial environmental pollution. Insurers are performed as corporations, enterprises of all types of property that are legal persons [4].

Underlying ranking companies according to their environmental hazards assess the probability of the insured risk of pollution and potential economic damage inflicted pollution.

Insurance risk - a certain event, in case of which the insurance is conducted, that in this case this is a possibility of presenting to the insured property claims caused them by environmental damage. Based on the value of economic damage from accidental pollution enterprises are divided into three groups.

Group "A" - extra dangerous - companies with a probability of accidents at 0.09. They should be subject to compulsory insurance.

Group "B" - dangerous - with a probability of accidents at 0.085. The decision on compulsory insurance is taken by regional

природоохоронні органи.

Група "В" - малонебезпечні - ймовірність аварій 0,059. Підприємства страхують ризик екологічних аварій на добровільній основі [5].

У більшості розвинених країн функціонують два різновиди страхування, пов'язані із екологічними ризиками:

- перший – страхування довкілля – вид страхування, який має на меті забезпечити збереження біорізноманіття, яке може постраждати від екологічних катастроф; воно здійснюється за правилами, передбаченими для страхування майна та з урахуванням специфіки об'єктів страхування [6];

- другий – екологічне страхування – вид страхування, який покликаний забезпечувати страховий захист у разі заподіяння збитків майну страхувальника, третіх осіб, або його знищення, при ушкодженнях здоров'я третіх осіб, зупинення бізнесу, накладання на винуватця штрафних санкцій, при необхідності очистки від забруднення території страхувальника та третіх осіб, а також у випадку виникнення потреби з вивезення забруднень, особам у результаті раптового, ненавмисного й несподіваного забруднення навколишнього природного середовища або стихійного лиха [7].

Враховуючи це відмічаємо, що завданнями екологічного страхування є управління екологічними ризиками та захист від їх проявів, а саме від:

- матеріальної шкоди, завданої власності фізичних та юридичних осіб, а також шкоди, пов'язаної з втратою доходу, прибутку, перервою у виробництві – в Україні зазначене вище є предметом договорів майнового страхування та страхування цивільно-правової відповідальності;

- шкоди, заподіяної життю, здоров'ю та працездатності людини – в Україні це предмет договорів особового страхування;

- шкоди, спричиненої довкіллю, тобто нанесеної природним елементам (грунтам, поверхневим і підземним водам, природному середовищу існування рослин і тварин, безпосередньо живим організмам) – зараз в Україні не підлягає страхуванню, а компенсується з державних коштів.

При запровадженні екологічного страхування в Україні на увагу заслугоує така його

environmental authorities.

Group "B" - low-hazard - the likelihood of accidents 0.059. Enterprises insure the risk of environmental accidents on a voluntary basis [5].

In the most developed countries there are two types of insurance relating with environmental risks:

- the first - environmental insurance - kind of insurance that aims to preserve biodiversity, which can be affected by environmental disasters; it is carried out according to the rules provided for property insurance and the specific objects of insurance [6];

- the second - environmental insurance – kind of insurance that is designed to provide insurance protection in case of damage to insured property, third sides, or its destruction, the damage of health of third sides, termination of business, overlay penalties, if necessary cleaning from pollution the territory of insurer and third sides and in case of need for removal of contaminants, individuals as a result of sudden, unintended and unexpected environmental pollution or natural disaster. [7]

Considering this we note that the tasks of environmental insurance is a management of environmental risks and protection from their manifestations, namely from :

- Material damage caused to the property of individuals and legal persons and damages related to loss of income, profits, business interruption - in Ukraine foregoing is a subject of contracts of property insurance and insurance of civil liability;

- Damage to life, health and disability rights - in Ukraine it is the subject of contracts of personal insurance;

- Damage caused to the environment that is deposited natural elements (soils, surface and underground waters, natural habitat of plants and animals directly to living organisms) - now in Ukraine cannot be insured and compensated from public funds

By implementing environmental insurance in Ukraine deserves the attention such its

особливість, як надзвичайно великі масштаби збитків, що підлягають компенсації.

Велике значення у справі запровадження в Україні системи екологічного страхування повинна відігравати держава, за рахунок формування екологічних резервних фондів та прямої участі у страхуванні особливо небезпечних промислових і оборонних об'єктів, розробці та реалізації цільових екологічних програм, спрямованих на попередження екологічних катастроф, створенні системи екологічної статистики, наукового забезпечення даної сфери тощо.

Висновки

Враховуючи зазначене вище, приходимо до висновку, що екологічне страхування в Україні повинне впроваджуватись як сума *environmental* і *ecological* страхування та з обов'язковою участю держави як гаранта забезпечення якості довкілля, що цілком відповідає її обов'язку щодо забезпечення проголошеного у ст. 50 Конституції України права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди [5].

Аналіз вище наведених підходів до визначення суті поняття «екологічне страхування» дозволяє нам сформулювати визначення цього поняття: екологічне страхування - це сукупність економічних відносин, які виникають між страховиком і страхувальником (власником, експлуатантом джерел підвищеної небезпеки) щодо забруднення навколишнього середовища та з приводу захисту майнових інтересів останнього у разі завдання ним шкоди життю та здоров'ю громадян, майну фізичних і юридичних осіб та довкіллю внаслідок раптового та ненавмисного забруднення навколишнього середовища, і передбачають обов'язкову сплату страхувальником страхових премій, які адекватні ступеню ризикованості джерела підвищеної небезпеки, а також зобов'язання страховика здійснити страхову виплату при настанні випадку, визначеного як страховий [8].

Стан довкілля в Україні безсумнівно вимагає впровадження принципово нового для України виду страхування – екологічного.

Екологічне страхування повинне передбачати, крім іншого, компенсацію шкоди за збитки

feature as a very large scale losses that are subject to compensation.

Great value in the case of implementation in Ukraine of environmental insurance should play the country due to forming ecological reserve funds and direct participation in insurance especially hazardous industrial and defense facilities, the development and implementation of targeted environmental programs aimed at preventing environmental disasters, creation of environmental statistics, and scientific support of this sphere.

Conclusions

Considering the above, we conclude that the ecological insurance in Ukraine should be implemented as the sum of environmental and ecological insurance and mandatory participation of the state as guarantor of the quality of the environment, which is consistent with its duty to ensure proclaimed in art. 50 of the Constitution of Ukraine the right of everyone to a safe and healthy environment and to compensation of harm violation of this right [5].

Analysis of the mentioned above approaches to define the essence of the concept of "ecological insurance" allows us to formulate a definition of the term: environmental insurance – is a set of economic relations that arise between the insurer and the insured (owner, operator sources of increased danger) of environmental pollution and for the protection of property the interests of the latest in the event of his damage to life and health of citizens, property of individuals and legal persons and the environment due to the sudden and accidental pollution, and provide for the mandatory insurers payment of insurance premiums that are adequate to the level of risk source of increased danger and obligations of insurer to make insurance payment upon the occurrence of the event specified as insurance [8].

The environmental situation in Ukraine undoubtedly requires the introduction of a fundamentally new for Ukraine kind of insurance - environment.

Environmental insurance must provide, among other things, compensation for

завдані екосистемам довкілля в обсягах, що забезпечуватимуть їх відновлення до інтактного стану, що повинно знайти відображення в законодавстві України. Запровадження екологічного страхування дозволить забезпечити реальну компенсацію застрахованих екологічних збитків, зменшити навантаження на державний та місцевий бюджети, надасть можливість залучити ресурси страхових компаній для інвестування економіки та компенсації збитків, нанесених внаслідок екологічних інцидентів.

Література

1. Борейко В.І. Економіка довкілля та природокористування: Навч. посібник. – Рівне: НУВГП, 2011. – 255 с.
2. Савон Д.Ю., Сафронов, А.Е. Эколого-экономические аспекты инновационного развития промышленных предприятий региона [Текст]: моногр. / Д.Ю. Савон, А.Е. Сафронов. – Ростов-н/Д, 2010. – 162 с.
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
4. Екологічне управління: підручник / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, Г. О. Білявський та ін. // К.: Либідь, 2004. — 432 с.
5. Макар С.В. Основы экономики природопользования / С.В. Макар. – М.: Институт международного права и экономики им. А.С. Грибоедова, 1998. – 192 с.
6. Давыдова Р.Т. Экологическое страхование – часть экономического механизма природопользования / Р.Т. Давыдова // М.: Страховое дело. – 2002. – №3. – С. 49–57
7. Insurance Definition: Environmental impairment liability coverage [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.compuquotes.com/insurance-definition-environmental-impairment-liability-coverage.html>
8. Проценко О.Л. Екологічне страхування: український аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fkd.org.ua/article/view/25167/22618>

Рецензенти:

Матейчик В.П., д-р техн. наук, Національний транспортний університет.
Хрутьба В.О., д-р техн. наук, Національний транспортний університет.

Reviewers:

Matejczik V. P., Dr. Tech. Sci., National Transport University.
Hrutba V.O., Dr. Tech. Sci., National Transport University.

damages caused to the environment ecosystems at levels that ensure their recovery to the intact condition that should be reflected in the legislation of Ukraine. The introduction of environmental insurance will provide compensation to the insured real environmental damage, reduce the burden on state and local budgets, will allow insurance companies to attract resources for investment in the economy and compensation for damage caused as a result of environmental incidents.

Literature

1. Boreyko V.I. Economics of Environment and Natural Resources: Training. manual. - Exactly: NUWMNRU, 2011. - 255 p.
2. Savon D.Y, Safronov, A.E. Ecological-Economic aspects Innovatively development of industrial enterprises of the region [Text]: monograms. / D.U. Savon, A.E Safronov. – Rostov- n / D, 2010. - 162 p.
3. About environmental protection: The Law of Ukraine, 25.06.1991 № 1264-XII // [electronic resource]. - Access: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
4. Environmental management manual / V.Y. Shevchuk, U.M. Satalkin, G.O. Bilyavskaya and others. - K.: Lybid, 2004. - 432 p.
5. Makar S.V. Fundamentals of economy of nature / S.V. Makar. - Moscow: Institute of international law and economy by A.S. Griboedova, 1998. - 192 p.
6. Davydov R.T. Environmental insurance – a part of economic mechanism of nature / R.T. Davydova // Insurance case. - 2002. - №3. - P. 49-57
7. Insurance Definition: Environmental impairment liability coverage [Electronic resource]. - Access: <http://www.compuquotes.com/insurance-definition-environmental-impairment-liability-coverage.html>
8. Protsenko O.L. Environmental insurance: Ukrainian dimension. [Electronic resource]. - Access: <http://fkd.org.ua/article/view/25167/22618>

Стаття надійшла до редакції: 22.10.2016 р.